

El narrador basc
Iban Zaldúa
conversant amb
Ada Castells als
jardins de l'Ateneu
de Barcelona
JUANMA RAMOS

ENLLOC, MAI
Iban Zaldúa
Traducció: Ainara
Munt Ojanguren i
Marta Colera
Intxausti
Editorial: Godall
Barcelona, 2015
Pàgines: 290
Preu: 20 euros

Iban Zaldúa **Escriptor basc**

“La literatura obre escletxes on els relats oficials no arriben”

Acaba de publicar per primer cop en català *Enlloc, mai*, amb Godall Edicions. És un recull de contes en què l'autor ens demostra que pot fugir de la realitat quan li vingui de gust i no precisament perquè l'espanti, sinó per mostrar-nos-la amb més intensitat.

Al final del llibre refàs un text de Rodrigo Fresán que planteja que hi ha nacions novel·la i països conte. Acabes dient que tens dubtes sobre això. Com ho veus ara?

És una hipòtesi, però crec que sí, que, comparat amb la literatura espanyola o la francesa, la basca és més contística. El que passa és que la globalització ens va igualant a tots i en cas de la literatura ho fa via aquest gènere menor que és la novel·la...

Menor?... Per què escrius contes?

Boutades a part, crec que és una qüestió de predisposició psicològica o genètica. Suposo que també és una qüestió d'educació literària: en la meua adolescència, quan vaig emmalaltir de lectura, vaig devorar molts llibres de relats.

Al conte 'Côte Basque' plantejges la qüestió de fins a quin punt és lícit per a l'escriptor

utilitzar la realitat. ¿L'artista pot fer el que vulgui?

Sí, i no només l'artista: també l'artesà, per què no? Això sí, ha d'estar disposat a pagar-ne el preu. Jo no sempre hi estic.

En aquest sentit, tractes el tema d'ETA desdramatitzant-lo. Quines repercussions ha tingut això?

És una cosa sobre la qual escric des de fa gairebé vint anys i suposo que ho seguiré fent perquè hi ha molt per explicar, i la literatura posseeix el poder d'arribar a aquestes escletxes a les quals no arriben els diferents *relats oficials*. De tota manera, des que ETA va deixar les armes hi ha més tranquil·litat per afrontar el tema.

La bogeria és un tema recurrent en la primera part del llibre. Et sembla un tema literari a explotar?

[Riu] A vegades. Com afirma el narrador d'un relat meu de *Biodiscografias*: “Me'n fio poc, de l'encant literari dels bojos, sobretot quan passa fora de la literatura.”

Al conte 'Williams' primer empatitzem amb ell i després amb ella. És una manera de tornar-nos a dir que no hi ha bons i dolents?

Les històries de bons i dolents poden ser genials, però cal ser molt bo per explicar-

les bé. A mi m'interessa més la zona grisa. O potser és que no estic prou dotat per escriure una bona història de bons i dolents.

Al llibre hi apareixen noms com Nothomb, Capote... Quins són els teus referents literaris?

Bé, han anat variant al llarg del temps. En l'adolescència t'hauria dit que Stanislaw Lem i Ursula K. Le Guin. En la joventut no hauria deixat d'esmentar Cortázar, Calvino i Borges. Després he anat afegint Tobias Wolff, Txékhov, Ignacio Aldecoa, Katherine Mansfield... I espero seguir sumant, com m'ha passat fa no tants anys amb Jhumpa Lahiri i Ana María Shua...

Quan comences un conte, ja saps com acabarà?

No: hi ha un conte que vaig començar a escriure en el meu cap fa més de vint anys i encara no m'he decidit a acabar-lo. Però no és habitual. Si un conte se't resisteix massa, més enllà d'uns mesos, és millor deixar-lo córrer. És un dels avantatges sobre la novel·la.

Què confereix unitat al llibre?

No crec que els llibres de contes hagin de tenir unitat, més enllà de ser obra d'un mateix autor: a vegades penso que la mania dels *cicles de contes* ha fet mal al gènere. Cada conte és una novel·la en petitó. En realitat hauríem de parlar més de *recopilacions*. I *Enlloc, mai* és un recull.

'La cèl·lula dorment' és tot diàleg. Havia de ser tot un repte tècnic?

Sí, però em va interessar molt perquè el diàleg és un art difícil que s'allunya de la meua zona de confort. De tota manera, en aquest conte el repte que em vaig plantejar va ser intentar injectar humor al tema tractat. No sé si ho vaig aconseguir.

Sí, i encara era més fotut! *